

Jukka Hilaja

KUNNALLISEN PALVELUJÄRJESTELMÄN TARJOAMAT
KODIN MUUTOSTYÖT IKÄÄNTYNEILLE

Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma

Ylempi AMK

2015

KUNNALLISEN PALVELUJÄRJESTELMÄN TARJOAMAT KODIN MUUTOSTYÖT IKÄÄNTYNEILLE

Hilaja, Jukka
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma
Joulukuu 2015
Ohjaaja: Sirkka, Andrew
Sivumäärä: 43
Liitteitä: 2

Asiasanat: ikääntyneet, palvelujärjestelmät, esteettömyys, koti, muutostyöt

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia ikääntyneiden henkilöiden asunnon muutostöiden palvelujärjestelmää. Tutkimuksen kiinnostuksen kohteina oli ikääntyneiden kotona tehtävien muutostöiden prosessit sekä niiden vaikutus ja asumisen mahdollistaminen kotona. Tutkimusongelmina olivat 1) Millainen on ikääntyneiden kodin muutostöihin kohdennettu toimintamalli ja palvelujärjestelmä henkilöstön kuvaamana Porin perusturvassa? 2) Miten palvelujärjestelmässä mahdollistetaan ikääntyneen osallistuminen kodin muutostyöprosessiin Porin perusturvan henkilöstön arvioimana? 3) Miten kodin muutostyöt ovat vaikuttaneet ikääntyneen kotona asumiseen henkilöstön käsitysten mukaan Porin perusturvassa? ja 4) Miten ikääntyneen henkilön kodin muutostöiden palvelujärjestelmää tulisi kehittää henkilöstön arvioimana Porin perusturvassa?

Kohderyhmänä tässä tutkimuksessa oli Porin perusturvan vanhuspalvelut palvelualueen työntekijät. Kysely toteutettiin Webropol-kyselytutkimuksena verkossa. Linkki kyselyyn lähetettiin sähköpostitse ennakkoon valituille 30 henkilölle, joista kokonaisuudessaan 12 vastasi (N=12) kyselyyn, eli vastausprosentti oli 40 %. Vastaukset analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysimenetelmällä.

Tulosten mukaan muutostöiden toimintamalli palvelujärjestelmässä vaatii selkeyttämistä myös organisaation sisällä. Kokonaisuudessaan palvelujärjestelmä on hajanainen ja ihmisten tarvitsemia kodin muutostöihin liittyviä asioita siirretään palvelualueelta toiselle, koska työnjako ei ole organisaation sisällä selvä.

Tulevaisuuden haasteena on tehtävien ja toimeksiantojen selkeyttäminen palvelualueiden sisällä. Henkilöstö tarvitsee koulutusta kodin muutostöihin liittyvissä asioissa pystyäkseen toimimaan asiakaslähtöisemmin. Lisäksi yhteistyötä eri palvelualueiden välillä pitäisi lisätä ja kehittää.

MUNICIPAL HOME MODIFICATION SERVICES FOR SENIOR CITIZENS

Hilaja, Jukka

Satakunta University of Applied Sciences

Master's Degree Programme on Welfare Technology

December 2015

Supervisor: Sirkka, Andrew

Pages: 43

Annexes: 2

Keywords: senior citizens, municipal service system, accessibility, home modification

The purpose of this study was to investigate a municipal service system for senior citizens' home modifications. The main interest for this study was to obtain information in order to clarify the processes and the impacts on enabling senior citizens living longer in their own houses. The research questions were: 1) What is the municipal home modification service model like in the target municipality as described the personnel; 2) How does the service system include the seniors to participate in the home modification processes; 3) What is the personnel's perception of the impacts of home modification services on the seniors' ability to stay living at home longer; and 4) What are the developmental needs in the service system assessed by the personnel.

The target group in this study was the personnel of Senior Citizen Services in the City of Pori. The data was gathered online by a Webropol-questionnaire. The link to the online questionnaire was emailed to systematically selected 30 staff members, of which number total amount of 12 responded (N=12); response rate 40 %. The data was analysed by content analysis.

The main findings indicate that the service system for senior citizen's home modifications require clarification also within the organisation itself. The service system is rather fragmented and the citizens needing home modifications are transferred from one department to another due to the rigid division of responsibilities within the administration of municipal and financial support services.

The future challenge based on this study would be the clarification and more target group based integration of municipal services. The personnel need education related to home modification services, and client-based communication and collaboration between administrative departments need to be improved.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN TARVE JA TARKOITUS.....	7
3	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	8
3.1	Ikääntynyt väestö	8
3.2	Ikääntyneiden kotona asumisen tukeminen ja mahdollistaminen.....	12
3.3	Ikääntyneen asunnon muutostöiden rahoitus ja palvelujärjestelmä.....	16
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
4.1	Tutkimusongelmat	18
4.2	Tapaustutkimus	18
4.3	Aineiston keruu.....	19
4.4	Aineiston analyysimenetelmä.....	20
4.5	Reliabiliteetti ja validiteetti.....	21
4.6	Tutkimuksen eettisyys	21
5	TULOKSET	23
5.1	Tutkimuksen kohderyhmän kuvaus	23
5.2	Kodin muutostöiden toimintamalli ja palvelujärjestelmä	24
5.2.1	Kodin esteettömyys	24
5.2.2	Rahallinen tuki.....	25
5.2.3	Muutostöiden kartoitus	26
5.2.4	Muutostöiden suunnittelu	27
5.2.5	Muutostöiden toteutus	28
5.2.6	Valtakunnallinen kehittämisohjelma	29
5.3	Ikääntyneen osallistuminen muutostyöprosessiin.....	29
5.4	Muutostöiden vaikutus kotona asumiseen	30
5.4.1	Muutostöiden toiveiden toteutuminen.....	31
5.4.2	Ikääntyneen siirto laitokseen asumisolojen vuoksi	32
5.4.3	Laitokseen siirron välttäminen kodin muutostöillä	32
5.4.4	Muutostöiden vaikutukset	33
5.5	Kodin muutostyöprosessin kehittämistarpeet	34
5.5.1	Palvelujärjestelmän muutostyöprosessin kehittäminen.....	34
5.5.2	Oman alueen muutostyöprosessin kehittäminen	35
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	37
6.1	Johtopäätökset.....	37
6.2	Tutkimuksen toteutuminen ja pohdinta	39
	LÄHTEET.....	42
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Ikääntyneen väestön määrä tulee ennusteiden mukaan kasvamaan huomattavasti Suomessa, Euroopassa ja koko maailmassa seuraavien vuosikymmenten aikana. Myös tutkittavalla alueella tulee tapahtumaan yli 65-vuotiaiden osuudessa merkittävä kasvu. Suomessa on vuonna 2015 yli 65-vuotiaiden osuus yli miljoona henkeä. On ennustettu, että vuonna 2030 yli 65-vuotiaiden osuus on noin 1,5 miljoonaa. Ikääntyneiden kotona asumisen mahdollistamiseksi tarvitaan monenlaisia tukitoimia ja toimenpiteitä. Tarvitaan huomattava määrä nykyisten kotien muutostöitä sekä lisää ikääntyneille sopivia asuntoja. (Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma 2013-2017 2015.)

On arvioitu, että Suomessa on tällä hetkellä vajaa 300 000 esteetöntä asuntoa. Ympäristöministeriön tekemien arvioiden mukaan väestön ikääntymisen ja muiden tarpeiden myötä vuoteen 2030 mennessä esteettömiä asuntoja tarvitaan noin miljoona. Ministeriön mukaan tähän voidaan päästä rakentamalla noin 100 000 esteetöntä pientaloa, reilu 200 000 esteetöntä kerrostaloasuntoa sekä korjaamalla esteettömäksi vajaa 200 000 pientaloa ja noin 200 000 kerrostaloasuntoa. Lisäksi hissiasennuksia olemassa oleviin kerrostaloihin tarvitaan noin 50 000 kpl. (Väyrynen 2015.)

Esteettömien asuntojen saatavuus ja asuntojen muutostyöt edistävät ikääntyneiden hyvän asumisen laatua, mutta mahdollistavat samalla myös kaikille muille väestöryhmille mahdollisuuden asua turvallisesti ja mukavasti. Vaikka asuinrakennusten ja muun ympäristön esteettömyys on erityisen tärkeää ikääntyneille ja henkilöille, joiden toimintakyky on alentunut, hyötyvät esteettömien ratkaisujen mukanaan tuomista vaikutuksista myös muun muassa lapsiperheet. Tärkeää on, että tehtävät muutostyöt on toteutettu tehokkaasti ja kestävästi, jolloin suunnitellaan ja toteutetaan edullisia ja tilankäytöltään tehokkaita sekä elinkaaritalousellisesti kestäviä ratkaisuja. (Kilpelä, Hätönen, Palo & Holopainen 2014, 7.)

Muutostöiden tekeminen ikäihmisen kotiin koetaan suurena mahdollistajana. Kotona tehdyt muutostyöt ovat helpottaneet ikääntyneen kotona asumista erittäin paljon, vähentäneet tukitoimia ja helpottanut kotihoidon tekemää työtä ikääntyneiden kotona

jonkin verran. Toteutuneet muutostyöt ovat vaikuttaneet paljon ikääntyneiden vireyteen, sosiaalisuuteen, liikkumiseen ja helpottaneet päivittäisiä toimia sekä lisännyt turvallisuuden tunnetta. (Mäkelä 2015.)

Nykyinen kodin muutostöiden toimintamalli on hyvin pirstaleinen. Palvelujärjestelmässä ei ole selvää kokonaiskuvaa prosessin kulusta ja siitä mitkä asiat kuuluvat kellekin. Suurena ongelmana nähdään myös rahallisen tuen vaikea saavutettavuus. Kodin muutostöissä pitäisi paremmin pystyä tukemaan ja auttamaan henkilöitä joiden ongelmana ja toimintakyvyn alentavana tekijänä on ikääntyminen eikä varsinaisen vamma.

Tämä opinnäytetyö on tehty Satakunnan ammattikorkeakoulun esteettömyys ja saavutettavuus -tutkimusryhmälle yhteistyössä Porin perusturvan vanhuspalveluiden kanssa. Opinnäytetyössä tutkittiin ikääntyneiden henkilöiden asunnon muutostöiden palvelujärjestelmää Porin perusturvan henkilökunnan näkökulmasta. Tutkittavana alueena oli Porin perusturvan toiminta-alue (Merikarvia, Pori, Ulvila). Erityisen kiinnostuksen kohteena oli kotona tehtävien muutostöiden prosessit sekä muutostöiden vaikutus kotona asumisen mahdollistajana. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada myös selvyys siitä mitkä asiat vaikuttavat eniten muutostöiden tarpeeseen.

2 OPINNÄYTETYÖN TARVE JA TARKOITUS

Tämä opinnäytetyö tehdään Satakunnan ammattikorkeakoulun esteettömyys ja saavutettavuus -tutkimusryhmälle yhteistyössä Porin perusturvan vanhuspalveluiden kanssa. Ehdotus aihealueen tutkimisesta tuli Satakunnan ammattikorkeakoulun esteettömyys ja saavutettavuus -tutkimusryhmältä. Ikääntyneellä väestöllä tai henkilöllä tarkoitetaan tässä työssä vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa väestöä (Vanhuspalvelulaki 980/2012, 3 §).

Opinnäyte on ajankohtainen koska ikääntyneiden määrä on tällä hetkellä suuressa kasvussa. Suomeen tarvitaan kohta suuri määrä esteettömiä koteja, jopa miljoona. Ympäristöministeriö koordinoi parhaillaan ikääntyneiden asumisen kehittämissuunnitelmaa 2013-2017. (Ikääntyneiden asumisen kehittämissuunnitelma 2013-2017 2015.)

Tämän opinnäytetyötutkimuksen tarkoituksena on tutkia ikääntyvien asunnon muutostöiden palvelujärjestelmää kotona asumisen mahdollistajana. Tavoitteena on selvittää, millaisilla muutoksilla asuminen voidaan mahdollistaa, miten ikääntyneen asunnon muutostyön tarpeet kartoitetaan ja suunnitellaan sekä kartoittaa henkilöstön käsityksiä ikääntyneen esteettömän asumisen toteutumisesta muutostyön jälkeen.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Opinnäytetyön keskeisimpinä käsitteinä ovat ikääntyneen väestön kotona asuminen, esteettömyys, kotona tehtävät esteettömyyskartoitukset, kodin tarvittavat muutostyöt sekä ikääntyneiden kodin muutostöiden rahoitus- ja palvelujärjestelmä.

3.1 Ikääntynyt väestö

Ikääntynyt väestö tulee ennusteiden mukaan kasvamaan huomattavasti Suomessa, Euroopassa ja koko maailmassa seuraavien vuosikymmenten aikana. Myös tutkittavalla alueella tulee tapahtumaan yli 65-vuotiaiden osuudessa merkittävä kasvu. Näillä tiedoilla halutaan konkretisoida kuinka paljon määrällisesti kodin muutostöiden tarvitsijoita on nyt ja tulevaisuudessa. Lähteissä, joista tietoja on haettu, ei kaikissa ole vielä 2015 tietoja saatavana. Siksi muutamissa tutkimuskohdissa käsitellään hieman vanhempaa tietoa.

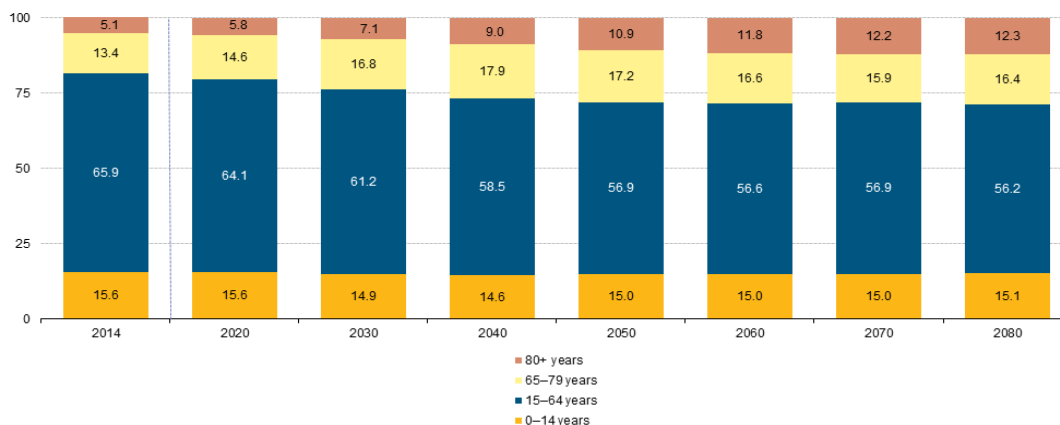
HelpAge International-järjestön tekemässä Global AgeWatch Index 2015 -raportista ilmenee, miten koko maailman väestössä ikääntyneiden määrä tulee kasvamaan merkittävästi vuoteen 2050 mennessä. Vuonna 2015 koko maailman väestöstä 12,3 % on yli 60-vuotiaita, eli noin 901 000 000 henkilöä. Vuonna 2030 yli 60-vuotiaiden määrän oletetaan olevan 16,5 %, eli 1,402 miljardia ja vuonna 2050 21,5 %, eli yli 2 miljardia. Tämä tarkoittaa, että yli 60-vuotiaiden määrä tulee reilusti yli kaksinkertaistumaan seuraavan 35 vuoden sisällä. (HelpAge International www-sivut 2015.)

Suomi on ollut useamman kerran mukana HelpAge International -järjestön tekemässä vanhusten hyvinvointia mittaavassa tutkimuksessa. Järjestö on yksi maailman suurimpia kansainvälisiä toimijoita vanhustyöhön liittyen. Järjestön verkostoon kuuluu 114 järjestöä 70 eri maasta. Kaikkiaan tutkimukseen osallistui 96 maata vuonna 2015. Kansainvälisen tutkimuksen vanhusten hyvinvointia mittaava Global AgeWatch -indeksi julkaistiin 9.9.2015. Tutkimus tarkasteli neljää eri osa-aluetta; terveys, toimeentulo, elinympäristön ikäystävällisyys ja toimintakyky. Tutkimuksessa Suomi sijoittui sijalle 14. Kahtena edellisellä vuonna Suomi on ollut sijalla 15. Kaikki muut Pohjoismaat sijoittuivat Suomea paremmin. Norja sijoittui toiseksi, Ruotsi

kolmanneksi, Islanti seitsemänneksi ja Tanska oli yhdestoista. Tänä vuonna ensimmäiseksi sijoittui Sveitsi. (HelpAge International www-sivut 2015.)

Tarvitsemme Suomessa myös erilaisia ihmisten hyvinvointia kuvaavia mittaussmenetelmiä. Yksi yleisimmin käytetyistä mittareista on bruttokansantuote, joka toimii yhä edelleen yhtenä mittarina muiden rinnalla. Tämä ei kuitenkaan anna kovin luotettavaa kokonaiskuvaa ihmisten hyvinvoinnista vaan kertoo yhteiskunnan taloudellisesta menestyksestä. Yleisesti on mielletty, että raha ja työ ovat ne parhaat mittarit. Hyvinvoinnin mittaaminen on erittäin hankala ja haastava tehtävä. Suomessa valtioneuvosto on asettanut tätä varten HYMY-työryhmän (Hyvinvoinnin ja ympäristön kehityksen mittaaminen talouskasvun rinnalla), jonka tehtävänä on toimia laaja-alaisena korkeatasoisena keskustelufoorumina. Ryhmä tekee aloitteita ajankohtaisten asioiden tiimoilta sekä pyrkii sisällyttämään ja edistämään kestävän kehityksen tavoitteita kansalliseen politiikkaan. Tätä varten tarvitaan uusia mittareita joiden avulla pystytään löytämään asioita, joita arvostamme ja haluamme kehittää sekä edistää ihmisten ja ympäristön hyvinvointia. (Kestävän kehityksen toimikunta 2011.)

Euroopan unionin jäsenvaltioita vuonna 2013 oli 28 ja niiden väkiluku yhteensä oli noin 505 000 000. Vuonna 2013 yli 65-vuotiaiden määrä väestöstä oli 18,2 %, eli noin 91 910 000 henkilöä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tietopalvelu www-sivut 2015.) Kuviossa 1 on Eurostatin tilastojen mukaan hyvin havaittavissa ikääntyneiden määrän merkittävä kasvu EU-maissa. Vuonna 2030 ennustetaan yli 65-vuotiaiden määrän olevan EU-maiden väkimäärästä 23,9 % ja vuonna 2050 vastaavan määrän ennustetaan olevan 28,1 %. (Eurostat 2015.)

(*) 2020-80: projections (EUROPOP2013).
Source: Eurostat (online data codes: demo_gind and proj_13npms)

Kuvio 1. EU-maiden väestörakenteen kehityssennuste. (Eurostat 2015)

Suomen väkiluku vuoden 2014 lopussa oli 5 471 753 (Tilastokeskus 2014). Vuonna 2015 yli 65-vuotiaiden osuus Suomessa on yli miljoona henkeä ja on ennustettu, että vuonna 2030 yli 65-vuotiaiden osuus on noin 1,5 miljoonaa. Ikääntyneiden kotona asumisen mahdollistamiseksi tarvitaan monenlaisia tukitoimia ja toimenpiteitä. Ympäristöministeriön koordinoimassa ikääntyneiden asumisen kehittämissuunnitelmassa 2013-2017 pyritään parantamaan kotona asumisen asumisolaja niin, että kotona pysytään asumaan mahdollisimman pitkään huomioiden myös ikääntyneen terveydentila. (Ikääntyneiden asumisen kehittämissuunnitelma 2013-2017 2015.)

Tilastokeskuksen laatimasta väestöennusteesta on hyvin nähtävissä ikääntyneiden, eli yli 65-vuotiaiden väkiluvun kasvu. Taulukosta 1 voidaan todeta myös se, miten 0-14 -vuotiaiden sekä 15-64 -vuotiaiden ikäryhmät tulevat pienenemään. (Tilastokeskus 2012.)

Taulukko 1. Suomen väestöennuste 2020-2060 (Tilastokeskus 2012)

	Yksikkö	2020	2030	2040	2050	2060
Väkiluku	1 000	5 631	5 848	5 985	6 096	6 228
0-14 v.	%	16,6	16,0	15,4	15,4	15,2
15-64 v.	%	60,8	58,4	58,4	57,7	56,6
65- v.	%	22,6	25,6	26,2	26,9	28,2

Vuoden 2013 lopussa Suomessa oli kokonaisuudessaan 2 900 000 asuntoa. Asuntokanta kasvoi edellisestä vuodesta 40 000 asunnolla. Viimeisen kahden vuosikymmenen aikana asuntokannan keskimääräinen kasvu on ollut noin 30 000 asuntoa vuodessa. Suomen asuntokannasta 44 % oli kerrostaloasuntoja, eli 1 290 000, ja erillisissä pientaloissa oli asuntoja 1 165 000. Rivitaloasuntojen määrä oli kasvanut kymmenkertaiseksi vuodesta 1970. Vuoden 2013 lopussa niitä oli 396 000. Tyypillisesti asunnon koko oli noin 80 m² talotyypistä riippumatta. Viimeisen neljän vuosikymmenen aikana keskimääräinen koko oli kasvanut noin 20 m²/asunto. Asunnoista yleisin oli kaksio, joita oli 30 % koko asuntokannasta. (Tilastokeskus 2013.)

Vuoden 2013 lopulla Suomessa oli 2 600 000 asutokuntaa. Näistä oli yhden hengen asutokuntia 42 % eli 1 083 000. Suomalaisen asutokunnan keskikoko oli tuolloin 2,05 henkilöä, kun se oli vuonna 1970 kolme henkilöä. Suomen väestöstä noin puolet asui pientaloissa vuoden 2013 lopulla. (Tilastokeskus 2013.) Koko maassa yli 65 vuotta täyttäneiden asutokuntia oli vuonna 2013 kaikista asutokunnista 29,2 % eli noin 760 000 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tietopalvelu www-sivut 2015).

Ikääntyneen väestön määrän arvioidaan kasvavan väestöennusteiden mukaan tutkitavalla alueella merkittävästi seuraavan viidentoista vuoden aikana. Porin perusturvakeskus on laatinut Porin yhteistoiminta-alueen vanhuspalvelujen suunnitelman vuoteen 2020 saakka. Taulukossa 2 tarkastellaan tämän vuoksi samaa ajanjaksoa. Tutkittava alue on Porin perusturvan toiminta-alue, johon kuuluu Merikarvia, Pori ja Ulvila. Väestön määrä ei kokonaisuudessaan kasva tällä ajanjaksolla vaan pienenee 1 001 ihmisellä kyseisellä toiminta-alueella. Kuitenkin ikääntyneiden määrä tulee lisääntymään. Vuoden 2014 lopussa yli 65-vuotiaiden määrä tutkitavalla alueella oli 23 959. Väestöennusteen mukaan vuonna 2020 alueella asuu 26 167 yli 65-vuotiasta. Yli 65-vuotiaiden määrä suurenee seuraavan 15 vuoden aikana 2 208 henkilöllä. Taulukon luvut perustuvat indikaattoripankki SOTKANetin tietoihin. SOTKANet on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tietopalvelu. Väestöennusteen 2020 lähtöväkilukuina ovat 2008 lopun väkiluvut. Tilastokeskuksen tekemässä väestöennusteessa on huomioitu ikäryhmittäin syntyvyys ja kuolleisuus muuntokertoimien avulla, jotka on laskettu viimevuosien väestökehityksen avulla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tietopalvelu www-sivut 2015.)

Taulukko 2. Väestö Porin perusturvan toiminta alueella. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tietopalvelu www-sivut 2015)

Kunta	Väestö 31.12.2014			Väestöennuste 31.12.2020		
	Väestö	65 v täyttäneet %	65 v täytäneet	Väestöennuste	65 v täytäneet %	65v täyttäneet
Merikarvia	3246	31,0	1006	3015	36,5	1100
Pori	85419	23,3	19903	84597	25,6	21657
Ulvila	13321	22,9	3051	13373	25,5	3410
yhteensä	101986		23959	100985		26167

Tutkittavalla alueella on yhteensä noin 100 000 asukasta. Asuntokuntia tällä alueella oli vuonna 2013 yhteensä 50 844, joista oli Merikarviolla 1 548, Porissa 43 305 ja Ulvilassa 5 991. Tutkittavan alueen asuntokunnista 65 vuotta täyttäneiden asuntokuntia prosentteina kaikista asuntokunnista Merikarviolla 44,8 % (694), Porissa 31,8 % (13 771) ja Ulvilassa 32,6 % (1 953). Tutkittavalla alueella on siis yhteensä yli 65-vuotiaiden asuntokuntia 16 418 kappaletta, eli noin joka kolmas asunto. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tietopalvelu www-sivut 2015.)

Mäkelän (2015) mukaan kotona tehdyt muutostyöt ovat helpottaneet ikääntyneen kotona asumista erittäin paljon, vähentäneet tukitoimia ja helpottanut kotihoidon tekemää työtä ikääntyneiden kotona jonkin verran. Toteutuneet muutostyöt ovat vaikuttaneet paljon ikääntyneiden vireyteen, sosiaalisuuteen, liikkumiseen ja helpottaneet päivittäisiä toimia sekä lisännyt turvallisuuden tunnetta. Ympäristöministeriön koordinoima ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma 2013-2017 on tuonut esille kotona asumisen turvallisuutta ja eri asumismuotojen mahdollisuuksia.

3.2 Ikääntyneiden kotona asumisen tukeminen ja mahdollistaminen

Vanhuspalvelulain tarkoituksena on tukea ikääntyneiden hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä sekä itsenäistä suoriutumista ja parantaa ikääntyneen väestön mahdollisuutta osallistua heidän asuin- ja elinolojensa päätösten valmisteluun ja palvelujen kehittämiseen. (Vanhuspalvelulaki 980/2012, 1 §.)

Iäkkäiden ihmisten palvelujen kehittämistä koskevan laatusuosituksen on antanut Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto. Uusin laatusuositus on annettu

vuonna 2013 ja siinä on huomioitu viimeisin tutkimustieto ohjaus- ja toimintaympäristöön liittyvien muutoksien osalta. Tämän suosituksen keskeisinä tavoitteina on turvata ikääntyneille laadukkaat palvelut oikeaan aikaan, sekä terve ja toimintakykyinen ikääntyminen huomioiden asuminen ja elinympäristö. (Sosiaali ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen sivut 2015.) Ikääntymisen tuomat muutokset, kuten liikuntakyvyn, kuulon ja näön heikkeneminen, vaikuttavat kotona asumisen mahdollisuuksiin. Jos kotiympäristössä on merkittäviä esteettömyyden puutteita, voi kotona asuminen muodostua mahdottomaksi.

Ikääntyneiden kotona asumisen mahdollistamisessa kodin esteettömyys nousee merkittäväksi tekijäksi. Esteettömyydellä tarkoitetaan sitä, että kaikki ovat yhdenvertaisia ja voivat osallistua yhteiskunnan toimintaan itsenäisesti omana itsenään. Kaikkien pitää pystyä toimimaan yhdenvertaisesti kaikkien kanssa riippumatta fyysisestä, psyykkisestä, sosiaalisesta, kulttuurisesta tai taloudellisesta tilanteesta. Esteettömyys ei ole pelkästään liikkumisen yhteydessä havaittuja esteitä, vaan myös kuulemisen ja näkemiseen liittyviä esteitä. Aina esteenä ei ole pelkästään tilaan pääseminen vaan myös se, miten tilassa pystyy toimimaan. (Ruskovaara & Invalidiliitto ry 2009, 7.)

ARA (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus) on tehnyt vuonna 2008 selvityksen asuinkerrostalojen hissittömyydestä Suomessa. Tämän mukaan vuonna 2006 asui enemmän kuin 100 000 yli 65-vuotiasta asukasta yli kolmekerroksisessa hissittömässä kerrostalossa, eli joka kolmas ikääntynyt asui hissittömässä kerrostalossa. (Verma & Hätönen 2011, 6.)

Mäkelän (2015) mukaan ikääntyneiden kodin muutostöiden tarve tulee esiin seuraavien asioiden yhteydessä:

- päivittäiset toimet vaikeita (ruokailu, wc, peseytyminen, pukeminen)
- vaikea liikkua asunnossa (kynnykset, tasoerot, kapeat ovet)
- ei pääse ulos asunnosta (portaot)
- ei näe kunnolla (valaistus, lukeminen)
- turvaton olo (turvapuhelin ja ranneke)
- ongelmia yhteydenpidossa (puhelin, internet, yms)

Mäkelän (2015) mukaan muutostöiden tarpeen esiinnyttyä Vanhustyön keskusliiton korjausneuvoja tekee kartoituksen kotikäynnin yhteydessä. Korjausneuvojen palveluja on saatavana koko Suomen alueella. Neuvontapalvelu ja kotihoito tekevät lähinnä vain havaintoja epäkohdista. Kartoituksen jälkeen korjausneuvoja tekee tarvittavista muutostöistä luonnossuunnitelman, joka on asiakkaalle ilmainen. Asukkaalla on mahdollisuus osallistua suunnitteluun ja heillä on monesti jo omia ajatuksia muutostöiden toteuttamisen mahdollisuuksista. Asukas on viimekädessä se, joka päättää muutostöiden toteutuksesta. Kyseessä on heidän oma kotinsa, jonka he ovat monesti itse rakentaneet. Välttämättä kaikki suunnitellut kodin muutostyöt eivät aina toteudu. Asukkaan mielipiteitä pitää kunnioittaa ja jos tarvetta, niin heidän ehdotuksilleen täytyy esittää muita vaihtoehtoja mahdollisimman hienovaraisesti. Yleensä yhteisymmärrykseen päästään rakentavan keskustelun jälkeen. Korjausneuvoja voi avustaa urakoitsijoiden etsimisessä. Asiakas kuitenkin valitsee urakoitsijan ja teettää työt muutostyöt.

Porin perusturvakeskus on laatinut Porin yhteistoiminta-alueen vanhuspalvelujen suunnitelman vuoteen 2020. Selkeä strateginen tavoite on, että vanhuspalveluissa vähennetään laitoshoitopainotteista hoitorakennetta ja lisätään kotihoitoa. Tämä on myös valtakunnallinen tavoite. Asiakaslähtöisesti tavoitellaan lisää ikääntyneiden terveitä ja toimintakykyisiä elinvuosia. Tavoitteena on asua kotona niin pitkään kuin se on mahdollista ihmisarvoa kunnioittaen. Esteetön, virikkeellinen ja palvelut tarjoava toimintaympäristö mahdollistaa paremmin ikääntyneen huolehtimisen omasta toimintakyvystään ja terveydestä. Tavoitteena on, että yli 75-vuotiaista yli 90 % asuu kotona. Strategian tavoitteiden saavuttamiseksi ollaan kehittämässä nykyisiä, vuosille 2014-2016 kaavailtuja toimenpiteitä. Lisäresursseja on luvassa kotihoitoon, omaishoitoon, ennalta ehkäisevään työhön, perhehoitoon ja hyvinvointiteknologian ratkaisuihin. Näitä hyvinvointiteknologisia ratkaisuja testataan kotona, kuten sähköinen ajanvaraus, telehealt, turvapalvelut ja itsehoitopalvelut. Muita toimia kehitetään nykyisten resurssien puitteissa. Palveluohjauksessa kehitetään SAS (suunnittele, arvioi, sijoita) -toimintaa ja palveluohjausta resursoidaan uudelleen, sekä kehitetään yhteistyötä muiden palvelualojen kanssa nykyisillä resursseilla. Vastuuhenkilöinä ovat palvelujohtajat. Kustannusten suhteen painopistettä tulee siirtää ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä kotihoitoon. Kustannuksia voidaan pienentää tekemällä alueellista yhteistyötä ja poistamalla päällekkäisiä toimintoja ja investointeja. Lisätään hyvinvoin-

titeknologian käyttöä sekä tehdään alueellisia yhteishankintoja näiden toimintojen suhteen. (Porin yhteistoiminta-alueen vanhustalveluiden suunnitelma vuoteen 2020 2013, 12-15, 20.)

Kotiuttamisella on suuri merkitys ikääntyneen sairaalajakson jälkeen. Tästä aiheesta on myös tehty opinnäytetyö, jonka tarkoituksena oli kehittää kotiuttamismalli ikääntyneille. Kyseisessä opinnäytetyössä on yhteistyötahoina ollut Satakunnan ammattikorkeakoulun Esteettömyyden tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja Porin perusturvakeskusten toimialueet: kuntoutus- ja sairaalalalvelut sekä vanhustalvelut.

Mäkivallin (2014, 19-20, 41) laatimassa perusterveydenhuollon kotiuttamismallissa oli tarkoituksena luoda työkalu ohjaamaan ikääntyneen potilaan turvallista ja esteettöntä paluuta omaan kotiin. Tavoitteena oli, että mallia hyödyntämällä ikääntynyt pystyisi paremmin pärjäämään kotona ja paluut sairaalahoitoon vähenisivät. Kotiuttamismallia on testattu lonkkamurtumapotilailla. Mallia voidaan hyvin käyttää myös muiden kotiuttamistapauksien yhteydessä, koska kodin esteettömyyden tarkastelu tehtiin hyvin kattavasti lonkkamurtumapotilaiden kohdalla. Hän toteutti myös kyselyn kotihoidon työntekijöille ikäihmisten kotona selviytymisestä. Kysely tehtiin 2014 tammi-helmikuun välisenä aikana kahdella Porin perusturvakeskusten vanhustalveluiden kotihoidon alueella. Vastanneiden joukko koostui eri ammattikunnista. Suurimmaksi fyysiseksi esteeksi nousi kotihoidon työntekijöiden mielestä erilaiset liikkumista rajoittavat tekijät, kuten portaat sekä ahtaat wc- ja peseytymistilat. Psykkisenä haasteena on turvattomuus, ahdistuneisuus, yksinäisyys ja muistiongelmät. Turvallisen kotiutumisen aikaansaamiseksi kotihoidon työntekijät kokivat, että heidän ja sairaalan välistä yhteistyötä on kehitettävä. Eritoten kotiutumisia suunniteltaessa pitää kiinnittää huomiota tiedonkulkuun sekä ennakoointiin. Paluut takaisin sairaalaan johtuvat liian aikaisista kotiuttamisista, huonosta suunnittelusta ja apuvälineiden puutteellisuudesta. Kotona olevien fyysisten esteiden kartoittaminen ja niiden systemaattinen poistaminen tukisi kotihoidon henkilökunnan mukaan kotona selviytymistä.

3.3 Ikääntyneen asunnon muutostöiden rahoitus ja palvelujärjestelmä

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Suomen Kuntaliitto on antanut omat laatusuosituksensa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Tässä suosituksessa on yhtenä teema-alueena osallisuus ja toimijuus. Tämän teeman yksi pääperiaatteista on, että iäkkäiden ihmisten ääni saadaan kuuluviin kaikessa heitä koskevissa päätöksenteoissa. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2013, 3, 17.)

On myös pohdittava taloudellisia seikkoja ja rahoitusmahdollisuuksia kotona asumisen mahdollistamiseksi. On huomattavasti edullisempaa järjestää ikäihmisen kotiin erilaisia tukitoimia ja palveluita kuin asua ”laitoksessa”. Tämän vuoksi kotona asumista tuetaan kotipalvelujen muodossa sekä kuntoutetaan kotona asuvia. Näillä toimilla voidaan mahdollistaa ja tukea ikäihmisten kotona asumista. (Verma & Hätönen 2011, 7.)

Ikääntynyt ihminen voi hakea avustuksia erilaisiin korjauksiin ja kodin muutostöihin kunnalta. Kunta saa määrärahat Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselta (ARA). Kunta voi myöntää avustuksen sosiaalisin perustein. Kunnalta voi saada monesti apua korjausavustushakemuksen täyttämässä, mutta varsinaista korjausneuvontaa ei yleensä ole saatavilla. Jotta korjausavustusta voidaan saada, on asunnon oltava ympärivuotisessa asuinkäytössä ja vähintään yhden asukkaan on oltava yli 65-vuotias tai vammainen. Tulojen ja varallisuuden suhteen on asetettu tietyt rajat. Veteraaneilla tai veteraanien leskillä on muita korkeammat tulorajat. Korjausavustusta haettaessa on täytettävä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen lomake. ARA voi myöntää avustuksia myös asuntojen hissihankkeisiin, LVIS-järjestelmien parantamiseen ja kodinkoneiden (liesi ja kylmäkalusteet) hankintaan. Tarkempia tietoja tuista saa Vanhustyön keskusliiton alueellisilta korjausneuvojilta. Korjausneuvoja tekee tarvittavat luonnokset, kustannusarvion, hakemukset ja lähettää hakemukset. (Suomi.fi www-sivut 2015.)

Mäkelän (2015) mukaan ikääntyneiden kodin muutostöitä tuetaan kohtalaisen hyvin rahallisesti. Käytännöt vaihtelevat kunnittain hieman. Vammaispalvelulain mukaisissa asunnon muutostöissä rahoittaja on kunnan sosiaalitoimi. Korjausavustuksissa so-

siaalinen tarveharkinta on aika tiukka, varsinkin varallisuuden osalta. Jos taloyhtiö teettää remontteja, niin ikääntyneet/vanhukset eivät ole oikeutettuja korjausavustukseen.

Vammaispalvelulaki velvoittaa tekemään vaikeasti vammaisen asuntoon välttämättä tarvittavat muutostyöt. Varallisuus ja tulot eivät vaikuta tuen saamiseen. On kuitenkin syytä huomioda, että tämä koskee vain vamman aiheuttamat välttämättömät muutostyöt. Tästä asiasta voi kysyä lisätietoja oman kunnan sosiaalivirastosta. (Suomi.fi www-sivut 2015.)

Ikääntyneiden kodin muutostöitä koskeva palvelujärjestelmä toimii Vanhustyön keskusliitossa tällaisenaan hyvin. Yhteistyötä kuntien kanssa voisi tehdä enemmän ja tiedottamista voisi lisätä. (Mäkelä 2015.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus toteutettiin Porin perusturvan vanhuspalvelut palvelualueen ennalta valituille työntekijöille kyselytutkimuksena. Tutkimuksessa kartoitettiin ikääntyneiden asunnon muutostöihin liittyviä asioita heidän näkemysten ja kokemusten mukaan. Keskeisenä tutkimustehtävänä on selvittää, miten kotona tehtävät muutostyöt vaikuttavat ja mahdollistavat kotona asumisen. Tämä tapaustutkimus toteutettiin Webropol-kyselynä verkossa.

4.1 Tutkimusongelmat

Tämän tutkimuksen kiinnostuksen kohteena ovat ikääntyneiden kotona tehtävien muutostöiden prosessit sekä niiden vaikutus ja asumisen mahdollistaminen kotona. Opinnäytetyötutkimuksen tarkoituksena on tutkia ikääntyvien asunnon muutoksien palvelujärjestelmää kotona asumisen mahdollistajana Porin perusturvan vanhuspalvelun henkilöstön näkökulmasta.

Tutkimusongelmat ovat:

- 1) Millainen on ikääntyneiden kodin muutostöihin kohdennettu toimintamalli ja palvelujärjestelmä henkilöstön kuvaamana Porin perusturvassa?
- 2) Miten palvelujärjestelmässä mahdollistetaan ikääntyneen osallistuminen kodin muutostyöprosessiin Porin perusturvan henkilöstön arvioimana?
- 3) Miten kodin muutostyöt ovat vaikuttaneet ikääntyneen kotona asumiseen henkilöstön käsitysten mukaan Porin perusturvassa?
- 4) Miten ikääntyneen henkilön kodin muutostöiden palvelujärjestelmää tulisi kehittää henkilöstön arvioimana Porin perusturvassa?

4.2 Tapaustutkimus

Tämä tutkimus toteutettiin tapaustutkimuksena, jossa tutkittiin ikääntyvien asunnon muutostöiden palvelujärjestelmää Porin perusturvan vanhuspalveluiden henkilöstön näkökulmasta. Keskeisenä tutkimustehtävänä selvitettiin, miten kotona tehtävät muu-

tostyöt vaikuttavat ja mahdollistavat kotona asumisen. Tutkimusaineisto koottiin kyselylomakkeiden avulla. Kyselyiden vastaukset analysoitiin laadullisen sisällön analyysillä, minkä pohjalta laadittiin yhteenveto, josta selviää miten toteutuneet muutokset ja muutostyöt vaikuttivat asumiseen kotona henkilökunnan käsitysten mukaan.

Tapaustutkimuksessa (case study) haetaan tietoa joko yksittäisestä tapauksesta tai pienestä joukosta. Tässä tapaustutkimuksessa kiinnostuksen kohteena olivat etenkin ikääntyneiden kodin muutostöiden prosessit sekä niiden vaikutus ja asumisen mahdollistaminen kotona. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 134.)

4.3 Aineiston keruu

Tutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeilla (Liite 2) Porin perusturvan vanhuspalvelujen henkilöstöltä. Kysely lähetettiin ennalta valitulle 30 henkilön joukolle. Kyselyyn osallistuvien henkilöiden valinta suoritettiin Porin perusturvan toimesta. Kyseinen joukko koostui kolmesta eri ammattikunnasta eli kotihoidon esimiehistä, kotihoidon henkilöstöstä ja palveluohjaajista. Kyselyllä kartoitettiin, miten nykyisin lähellä ikääntyneitä ihmisiä työskentelevät ja heitä ohjaavat toimivat sekä millaisia käsityksiä ja kokemuksia heillä oli näistä prosesseista. Kysely toteutettiin verkossa Webropol-kyselytutkimussovelluksen avulla. Tällä ohjelmistolla laadittiin verkkoympäristössä toimiva kyselylomakkeisto. Kyselyyn osallistuville lähetettiin sähköpostitse saatekirje (Liite1) ja linkki, josta he pääsivät vastaamaan kyselyyn. Vastaminen tapahtui anonyymisti.

Tutkimuksessa kerättiin ja kartoitettiin tietoa kentältä autenttisissa olosuhteista työskenteleviltä luonnollisilta henkilöiltä. Tutkimus on tyypiltään kvalitatiivinen eli laadullinen. Tutkimuksessa valittiin tarkoituksenmukaisesti tietty joukko, jolle kysely teetettiin, eikä joukon valinta ollut mitenkään satunnainen. (Hirsjärvi ym. 2009, 136-139, 164.)

Kysely oli avoinna vastaajille 28.4.-8.5.2015 eli vastausaikaa oli kymmenen päivää. Tänä aikana lähetettiin yksi muistutusviesti kyselyyn osallistuville henkilöille, jonka avulla saatiin vielä muutamia lisävastauksia. Kyselyssä oli yhteensä 19 kysymystä,

joista 13 olivat pakollisia valintakysymyksiä ja kuusi avointa kysymystä. Kaikki kyselyyn vastanneet olivat vastanneet erittäin hyvin myös avoimiin kysymyksiin. Kaikki saadut vastaukset kelpasivat hyvin aineistoksi. Vastauksia tuli määräaikaan mennessä yhteensä 12 kappaletta (N=12), vastausprosentti 40. Kaikki vastanneet (100 %) olivat naisia, joilla oli pitkä työkokemus alalta. Vastanneista 33,3 %:lla oli työkokemusta 11-15 vuotta ja loppuilla 66,7 %:lla yli 15 vuotta.

4.4 Aineiston analyysimenetelmä

Tämän tutkimuksen aineiston analysointi suoritettiin aineistolähtöisenä sisältöanalyysinä. Aineistolle suoritettiin ensin redusointi eli pelkistäminen. Tämän jälkeen kyseiset tiedot ryhmiteltiin alaluokiksi, joista saatiin luotua teoreettiset käsitteet. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-113.)

Tutkimusongelmia oli yhteensä neljä. Näihin kuhunkin tutkimusongelmaan haettiin vastauksia usean kysymyksen turvin. Vastauksien yhteenveto ja analysointi aloitettiin saaduista vastauksista aina tarkentuen yksityiskohtaisempiin sisältöihin ja kategorioihin. Kysymykset laadittiin siten, että niillä saadaan vastaus tiettyyn tutkimusongelmaan. Ensimmäiseen tutkimusongelmaan saatiin vastauksia kuudesta, toiseen kahdesta, kolmanteen viidestä ja neljänteen kahdesta kysymyksestä.

Webropol-ohjelmalla saatiin vastauksista laadittua erilaisia raportteja helposti sekä tekstitiedoston muodossa, että taulukkoina. Kyselyn jälkeen kaikki vastaukset olivat valmiiksi sähköisessä muodossa, eli varsinaista tekstuaalisointia ei tarvinnut enää tehdä. (Seitamaa-Hakkarainen n.d.) Tekstit ja taulukot siirrettiin Excel-tilukoihin kysymyksittäin niitä vastaavien tutkimusongelmien alle. Näin vastauksien jatkokäsittely oli helpompaa.

Jokaisen avoimeen kysymykseen saadut vastaukset analysoitiin seuraavalla tavalla: kysymyksen jokainen alkuperäinen vastaus pelkistettiin, yhteenvetona muodostettiin tämän kysymyksen alaluokat. Useamman kysymyksen alaluokista saatiin muodostettua yhteenvetona yläluokka. Tämän yläluokan otsakkeen alla olevat vastaukset antavat kokonaisuudessaan vastauksen yhteen tutkimusongelmaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-113.)

Joitakin tuloksia esitetään raportissa vain taulukon muodossa. Raportointiin Webropol-ohjelmisto oli erittäin kätevä ja mahdollisuuksia raportin muokkaamiseksi ja suodattamiseksi oli paljon. Lisäksi ulkoisen asun muokkaaminen oli helppoa.

Pääsääntöisesti vastausten analysointi tapahtui kuvailevina ja erilaisina päätelminä saatujen vastausten perusteella perustuen siihen, että kyselylomakkeistossa oli paljon avoimia kysymyksiä (Kananen 2011, 85).

4.5 Reliabiliteetti ja validiteetti

Tässä tutkimuksessa mitataan asioita kyselytutkimuksen avulla. Kysymyksillä tehtävään mittaukseen vaikuttaa merkittävästi kysymysten sisältö, kielelliset seikat ja tekninen toteutus sekä kulttuuriset asiat. Tämä kyselytutkimus toteutetaan yhdessä maassa suomen kielellä, joten kielelliset ja kulttuuriset asiat eivät vaikuta vastauksien luotettavuuteen. Kysymykset ovat johdonmukaisia ja mittaavat kokonaisuudessaan samaa asiaa. Mittari on luotettava ja toimintavarma, joten voidaan todeta sen reliabiliteetin olevan hyvä. (Vehkalahti 2014, 40-41.)

Tutkimuksessa etsitään mahdollisimman luotettavaa ja todenmukaista tietoa (Kananen 2011, 118). Kyselytutkimusta on käytetty mittarina oikein ja kohderyhmä on ollut oikea. Kysymykset mittaavat tehokkaasti, tarkasti ja kattavasti juuri niitä asioita mitä on tarkoitus mitata. Täten voidaan todeta, että tämän tutkimuksen validiteetti on hyvä. (Vehkalahti 2014, 41.)

Tämä kyselytutkimus tehdään vain yhteen kertaan. Tämän kyselytutkimuksen jokaiseen tutkimusongelmaan vastaa aina useamman kysymyksen kokonaisuus. Vastauksiin tulee automaattisesti toistoa, joten saadut tulokset eivät siis ole sattumanvaraisia. (Kananen 2011, 119.)

4.6 Tutkimuksen eettisyys

Tässä kyselytutkimuksessa toimitaan rehellisesti ja noudatetaan tarkkuutta tutkimustyössä sekä tulosten arvioinnissa. Tähän kyselyyn osallistutaan anonyymeinä. Vasta-

uksien perusteella ei pystytä henkilöimään vastaajia. Asiakkaita koskevat kysymykset laaditaan niin, että niiden vastausten perusteella ei voida henkilöidä asiakkaita. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta [www-sivut](#) 2015.)

5 TULOKSET

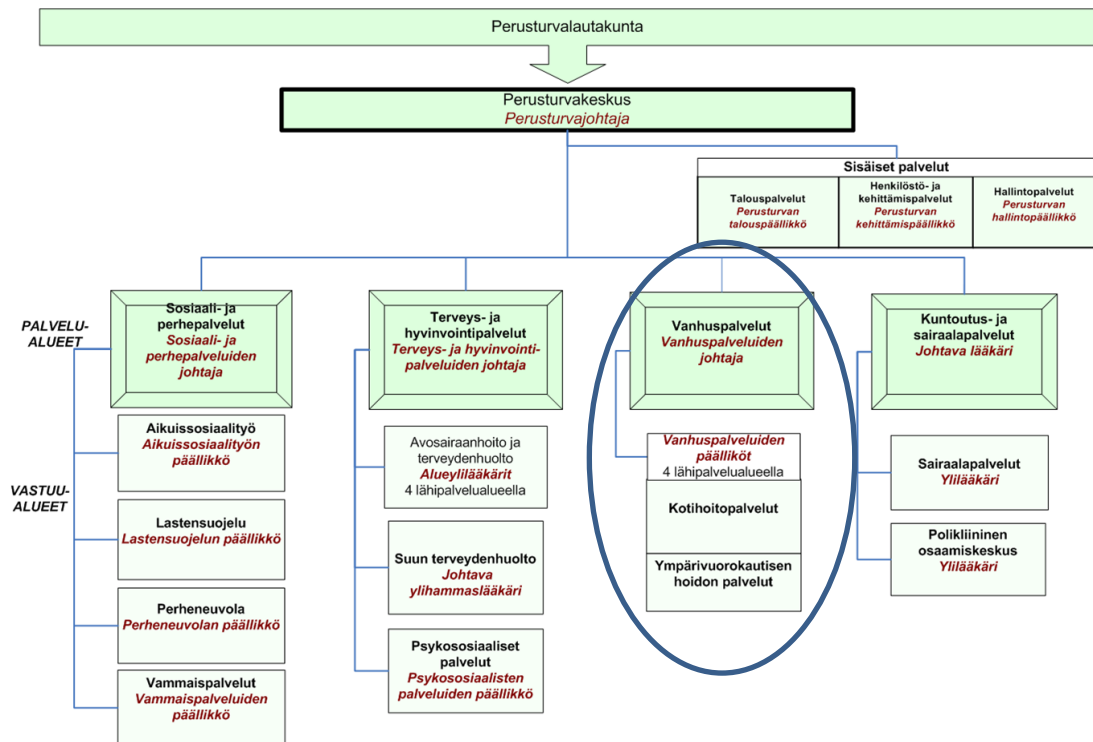
Tutkimuksen tuloksien tarkastelu on jaettu seuraaviin ryhmiin eli (5.1) tutkimuksen kohderyhmän kuvaus, (5.2) kodin muutostöiden toimintamalli ja palvelujärjestelmä, (5.3) ikääntyneen osallistuminen muutostyöprosessiin, (5.4) muutostöiden vaikutus kotona asumiseen ja (5.5) kodin muutostyöprosessin kehittämistarpeet.

5.1 Tutkimuksen kohderyhmän kuvaus

Kohderyhmänä oli Porin perusturvan vanhuspalvelujen henkilöstö. Kyselytutkimuksen linkki lähetettiin ennakkoon valituille Porin perusturvakeskuksen vanhuspalvelujen 30 henkilölle. Kyseinen joukko koostui kolmesta eri ammattikunnasta eli kotihoidon esimiehistä, kotihoidon henkilöstöstä sekä palveluohjaajista. Kyselyyn vastasi 12 vanhuspalvelujen työntekijää (N=12), joista kaikki olivat naisia. Tutkimukseen osallistujien valinta suoritettiin Porin perusturvan vanhuspalvelujen toimesta.

Kyselytutkimuksessa kartoitettiin ikääntyneiden asunnon muutostöihin liittyviä asioita kyselyyn vastanneen henkilöstön näkemysten ja kokemusten mukaan. Vanhuspalvelut palvelualueen työntekijät on valittu tähän kyselytutkimukseen, koska he ovat yleensä ensimmäisiä, jotka havaitsevat muutostöiden tarpeen. He työskentelevät ja käyvät ikääntyneiden kodeissa jopa päivittäin. Jos muutostöihin on tarvetta, niin ehdotukset tulevat monesti heidän tai omaisten toimesta. Kotona tehtävien muutostöiden toteutus tapahtuu toisen palvelualueen alaisuudessa olevan vammaispalvelujen remonttiryhmän tai yksityisen urakoitsijan toimesta.

Porin perusturvakeskuksen organisaatorakenne koostuu neljästä eri asiakaspalvelujen palvelualueesta (Kuvio 2). Kaikki tähän kyselytutkimukseen vastanneet työskentelevät vanhuspalvelujen palvelualueella. Lisäksi vanhuspalvelut palvelualue on jaettu neljään lähipalvelualueeseen pääsääntöisesti maantieteellisten sijaintien mukaisesti.

Kuvio 2. Porin perusturvakeskuksen organisaatiokaavio. (Porin kaupungin www-sivut 2015)

5.2 Kodin muutostöiden toimintamalli ja palvelujärjestelmä

Muutostöiden toimintamalli on hyvin pirstaleinen ja koostuu monesta osasesta. Pienemmistä osasista koostuva kokonaisuus pitää sisällään paljon asioita, kuten esteettömyys, rahallinen tuki, muutostöiden kartoitus, muutostöiden suunnittelu ja muutostöiden toteutus sekä valtakunnallinen kehittämisohjelma. Palvelujärjestelmässä ei ole selvää kokonaiskuvaa prosessin kulusta ja siitä, mitkä asiat kuuluvat kenellekin. Ongelmana nähdään myös rahallisen tuen vaikea saavutettavuus. Valtakunnallinen kehittämisohjelma tunnetaan heikosti eikä se ole tuonut mitään suurempia mullistuksia kodin muutostöihin tutkittavalla alueella.

5.2.1 Kodin esteettömyys

Muutostöiden toimintamalli palvelujärjestelmässä pitää sisällään huomattavan määrän tärkeitä asioita, jotka kaikki liittyvät jotenkin esteettömyyden parantamiseen asumi-

sessä. Yleensä päällimmäiseksi muutostöiden toteuttamisessa ja esteettömyyden parantamisessa nousee raha ja sen saatavuus erilaisten tukien muodossa.

Vastaajalla oli mahdollisuus valita kolme merkittävintä muutostöiden aiheuttajaa sekä laittaa nämä tärkeys järjestykseen (Taulukko 3). Liikkuminen omassa asunnossa on välttämätöntä ja sen koettiin olevan suurin vaikuttaja muutostöiden tekemiseksi. Toiseksi tärkeimpänä mainittiin turvaton olo. Ihminen saattaa kokea olonsa turvatomaksi ollessaan yksin, yksinäinen tai jos liikkuminen on hankalaa. Päivittäisten askareiden tekeminen kotona ja niiden hankaluus oli kolmanneksi tärkein muutostöiden tarpeen aiheuttaja. Ulos pääseminen asunnosta, heikentynyt näköaisti tai ongelmat yhteydenpidossa olivat myös merkittäviä tekijöitä muutostöiden tarvitsemiseksi.

Taulukko 3. Muutostöiden tarpeisiin eniten vaikuttavia asioita kotona

	Vaikuttaa vähemmän (3.)	Vaikuttaa paljon (2.)	Vaikuttaa eniten (1.)	Yhteensä	Keskiarvo
vaikea liikkua asunnossa	0	3	7	10	2,7
turvaton olo	2	2	2	6	2
päivittäiset toimet vaikeita	3	5	2	10	1,9
ei pääse ulos asunnosta	3	1	1	5	1,6
ei näe kunnolla	3	1	0	4	1,25
ongelmia yhteydenpidossa	1	0	0	1	1
Yhteensä	12	12	12	36	1,74

5.2.2 Rahallinen tuki

Rahallista tukea muutostöiden tekemiseen tai teettämiseen on vastaajien mielestä erittäin heikosti saatavana. Rahoituksen hakeminen on vaikeaa eikä ole selkeää ohjetta mistä sitä pitäisi hakea. Avustusta voi hakea vastaajien mielestä erilaisten korjausavustusten muodossa, sekä kaupungilta perusparannusavustusten muodossa. Kriteerit avustusten saamiseen ovat hyvinkin tiukat. Yleensä hakijan tulot vaikuttavat avustusten saamiseen. Pitäisi olla vaikeavammaisen saadakseen avustuksia muutostöiden tekemiseen ja tällöin avustuksia on haettava vammaispalvelusta. Pelkkä ikä tai ikään-tymisen tuomat muutostarpeet eivät ole riittävä peruste avustusten saamiseen.

”Ikääntyneiden muutostöitä tuetaan heikosti. Pitäisi olla vaikeavammaisen”

”Vaikeavammaisille tehtävät vamman takia välttämättömät muutostyöt tehdään ilman tuloharkintaa. Vaatimuksena vaikeavammaisuus ja tehdään myös ikääntyneille, mutta ei ikääntymisen tuomien vaikeuksien perusteella. Vanhusten asunnonkorjausmäärärahaa on vuosittain haettava, siinä vaikuttavat myös tulot, kyseisten avustusten turvin on paljon toteutettu omakotitalojen korjauksia sekä hissi, ja luiskitusprojekti ja taloyhtiöissä.”

5.2.3 Muutostöiden kartoitus

Vastuu muutostöiden kartoituksesta on palvelujärjestelmässä epäselvä. Ei ole selvyyttä kenelle kartoitusten tekeminen kuuluu tai kuka kartoitukset tekee. Ensimmäisiä havaintoja kartoituksen ja muutostöiden tarpeellisuudesta tehdään yleensä kotikäyntien yhteydessä Porin perusturvan työntekijöiden toimesta, ei vain pelkästään vanhuspalveluiden työntekijöiden. Näiden havaintojen perusteella asioita viedään eteenpäin palvelukartoituksen muodossa ja avustetaan hakemuksien tekemisessä. Omaiset ovat myös yhteydessä perusturvan vanhuspalveluihin ja kyselevät mahdollisuuksia kodin kartoituksen ja muutostöiden aikaansaamiseksi. Kartoitusten tekemiseen on työntekijöiden mielestä paljon eri toimitapoja ja vastaajien vaihtoehtojen skaala on hyvin laaja. Suurimman osan mielestä se kuuluu perusturvan työntekijöille, kuten kotihoidolle, palveluohjaajille, kuntoutusohjaajille, kotihoidon fysioterapeuteille tai vammaispalvelulle.

Haastetta aiheuttaa asioiden siirtäminen eri palvelualueelta toiselle, sekä myös edellä mainittujen henkilöiden työskentely eri palvelualueilla. Joidenkin mielestä kartoitusten tekeminen ei kuulu kenellekään vanhuspalveluissa vaan se siirretään usein Porin perusturvan vammaispalveluille joko vanhuspalvelusta tai asiakas tekee suoraan anomuksen sinne omaisten avustuksella. Näihin kuitenkin usein tulee vastaajien mukaan hylätty päätös. Yhden vastaajan mielestä neuvoa kysytään suoraan myös Vanhustyön keskusliiton paikalliselta korjausneuvojalta.

”Kotihoidon työntekijät, palveluohjaajat, fysioterapeutit/kuntohoitajat, kuntoutusohjaajat usein aloittavat kotihoidon yhteydessä tehtyjen havaintojen ja kokonaisvaltaisen palvelutarvekartoituksen kautta asiassa etenemisen ja avustavat hakemuksen tekemisessä. Suosituksen tekee useimmiten varmasti ft, kunt.ohj. vammaispalveluun tai mahdollisesti on suoraan yhteydessä vanhustyön keskusliiton paikalliseen korjausneuvojaan.”

”Tällä hetkellä ei varmaan kukaan. Omaiset ja asiakas eivät tiedä tästä, kotihoidon henkilökunnalla on liian vähän tietoa.

Jos jumppari sattuu käymään voi hänellä lamppu syttyä silloin kun kyseessä on pyörätuoli asiakas ja liian ahdas WC”

”Vaikeavammaisten kohdalla tarvitaan lääkärin lausunto vaikeavammaisuudesta sekä suositus sekä fysioterapeutin/kuntoutusohjaajan tms. kotikäyntiin perustuva suunnitelma vamman takia välttämättömistä töistä.

Vanhusten asunnonkorjausavustuksen kohdalla vaikuttavat tulorajat, itse hankittu ammattilaisen suunnitelma/kustannusarvio. Mikäli avustusprosenttia haetaan korkeampana tarvitaan esim. lääkärinlausunto tms., jonka perusteella voidaan arvioida, että kyseisen hakijan mahdollinen laitokseen tai palvelukotiin sijoittaminen pystytään siirtämään tuonemmas kyseisen avustuksen turvin.”

5.2.4 Muutostöiden suunnittelu

Muutostöiden suunnittelun ja suunnitelmien tekemisen koetaan kuuluvan pääsääntöisesti Porin perusturvan vammaispalvelulle. Jos muutostyöt ovat suuria, niin pitää hakijan tehdä hakemus vammaispalveluun. Tämän jälkeen vammaispalvelusta tehdään kotikäynti. Vammaispalvelussa on oma rakennusporukka, joka myös toteuttaa tarvittavat muutostyöt.

Muita suunnitelmien tekijöitä ovat fysioterapeutit kotikäyntien yhteydessä, omaiset, ”rakennusalan ammattilainen” tai Vanhustyön Keskusliiton korjausneuvoja. Osan mielestä omaisilla pitää olla suunnitelmat valmiina, kun he hakevat avustuksia muu-

tostöiden tekemiseksi. Osa vastaajista ei tiedä miten prosessi kokonaisuudessaan menee vaikka ovat itse laatimassa hakemuksia muutostarpeen esiin tullessa.

Pienituloisten hakijoiden muutostöiden kartoituksessa palvelee Mopiili-hanke. Näiden tekemisestä aiheutunut kustannus on ollut 5 €/h. Hyvätuloinen joutuu kuitenkin maksamaan itse kaikki aiheutuneet kulut. Epäselväksi jää miten suunnittelu toteutetaan ja millainen on suunnitelma, jonka perusteella muutostöitä lähdetään tekemään. Varsinainen prosessi ja sen eteneminen ei tunnu olevan selvillä.

”Monissa paikoissa (esim. Porissa) vammaispalvelussa on oma remonttiporukka, joka suorittaa työn suositusten perusteella tietenkin huomioiden se, mitä viranhaltija on päätöksessään myöntänyt.

Vanhusten asunnonkorjaustöissä yleensä rakennusalan ammattilainen tekee suunnitelmat ja työt tehdään valvotusti säännösten ja kunnan/valtion ehtojen mukaan.”

”Vammaispalveluiden kautta.”

”Pienet muutostyöt: Fysioterapeutit. Ollaan heihin yhteydessä ja he tekevät kotikäynnin. Isoimmilla muutostöillä tehdään hakemus ja lähetetään vammaispalveluun, josta tullaan tekemään kotikäynti.”

”Eikös omaisilla pitäisi olla suunnitelmat valmiina kun hakevat avustusta.”

5.2.5 Muutostöiden toteutus

Muutostöiden toteutuksessa vahvassa asemassa vastaajien mielestä on vammaispalvelut ja heidän remonttimiehensä. Osa vastaajista korostaa, että pitää olla myönteinen päätös vammaispalveluhakemukseen ennen muutostöiden saamista. Vammaispalveluhakemuksessa ei ole lainkaan vaihtoehtoa, että voisi hakea ikääntyneen kodinmuutostöitä.

Jonotusajat saattavat olla vammaispalveluissa hyvin pitkät. Tämän johdosta omaiset useasti valitsevatkin ulkopuolisen palveluntarjoajan. Monesti otetaan suoraan yhteyttä vanhustyön keskusliiton korjausneuvojaa.

”Kaupungin remonttiryhmä. Korjausneuvojan kautta mielestäni asiakkaan valitsema palveluntuottaja, koska asiakas maksaa erotuksen kuluista.”

”Vammaispalvelun remonttimiehet. Omaisten hankkimat remonttimiehet jos remontti tehdään omalla rahalla.”

5.2.6 Valtakunnallinen kehittämisohjelma

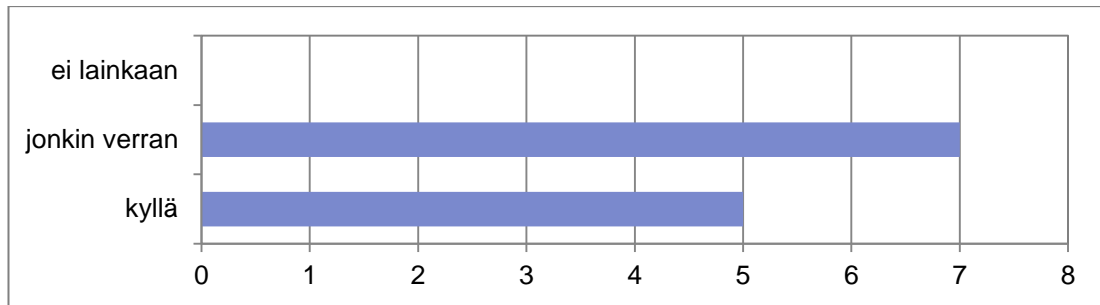
Valtakunnallinen ympäristöministeriön koordinoima ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma 2013-2017 ei ole juuri edistänyt ikääntyneiden kodin muutostöitä Porin perusturvan alueella. Jossain määrin on saatu valtion rahoitusta esteettömyysohjelmaan, kuten hissien ja luiskien rakentamiseen. Valtaosalla vastaajista ei ollut tietoa tästä kehittämisohjelmasta laisinkaan.

”Ainakin hissi-/luiskitus- ja pihalla liikkumisen helpottamiseksi tehdyt esteettömyystyöt ovat näkyvästi lisääntyneet, ja niihin on valtiolta saatu tukea helposti.”

5.3 Ikääntyneen osallistuminen muutostyöprosessiin

Ikääntyneellä koettiin olevan mahdollisuus itse vaikuttaa asioihin, jos hän on mukana kartoitustilanteessa ja pystyy osallistumaan suunnitteluun. Asukkaan osallistumiseen liittyen tärkeinä asioina nousi esiin asukkaan oma halu, aktiivisuus ja läsnäolo kotikäynnin yhteydessä.

Kaikkien vastanneiden mielestä ikääntyneellä on itsellä mahdollisuus jossain määrin vaikuttaa ja osallistua muutostöiden suunnitteluun (Kuvio 3). Suurin osa vastaajista on sitä mieltä, että asukas pystyy vaikuttamaan vain jonkin verran muutostöiden suunnittelussa. Vastanneista 25 % ei kuitenkaan osannut sanoa miten he voivat vaikuttaa.

Kuvio 3. Kyselytutkimukseen vastanneiden näkemykset ikääntyneen osallistumis- mahdollisuudesta muutostöiden suunnitteluun

Suunnitteluun osallistuvat ikääntyneet ovat yleensä hyvin tietoisia siitä, mitä kotona pitäisi muuttaa. Heillä on selkeä käsitys häirttekijöistä ja siitä, miten nämä epäkohdat voitaisiin eliminoida. Kun toimitaan ikääntyneen kotona, voidaan heti nähdä useita asioita konkreettisesti. Tämän vuoksi kotikäynnillä asukkaan toivotaan olevan läsnä. Moni muutostöihin vaikuttava asia selviää kotikäynnin yhteydessä jo pelkäästään seuraamalla ikääntyneen toimintaa kotona. Asukkaan kanssa voidaan keskustella millaisia muutoksia on mahdollista tehdä tai mihin asukas antaa suostumuksensa.

”Asiakas kertoo ja tiedostaa tarpeensa parhaiten, jotka kartoitetaan ja suunnitellaan yhteistyössä.”

”Asiakkaat päättävät sen mitä lopultakin saa tehdä.”

5.4 Muutostöiden vaikutus kotona asumiseen

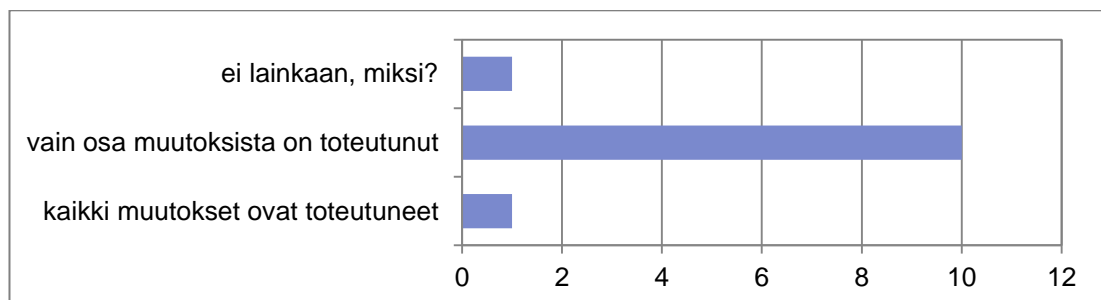
Muutostöillä on erittäin suuri merkitys kotona asumisen mahdollistajana. Kotona asuminen voidaan monesti mahdollistaa jopa erittäin pienillä ja hyvin suunnitelluilla muutostöillä. Monen ikääntyneen kohdalla saattaa asia olla niin, että ellei muutoksia saada tehdyksi pikaisesti on muutto uuteen asuntoon, laitokseen tai palvelutaloon eittämättä edessä. Tämä ei välttämättä ole kovin mieluisa operaatio ikääntyneelle joka on pitkään asunut omassa kodissa. Muutostöiden ansiosta ja kotihoitoa tehostamalla on voitu ehkäistä siirtoja laitokseen. Muutoksilla on myös joissakin tapauksissa kotihoitoa voitu vähentää. Toteutuneilla muutoksilla on ollut myös positiivisia vaikutuksia niin henkiseen kuin fyysiseen hyvinvointiin.

5.4.1 Muutostöiden toiveiden toteutuminen

Ikääntyneiden tekemät toiveet muutostöiden suhteen ovat vain osittain toteutuneet. Olisi tärkeää huomioida myös ikääntyneen omat toiveet muutostöitä tehtäessä, koska on kyse ikääntyneen omasta kodista. Muutostöiden toivelista saattaa olla pitkä ja remontit laajoja. Tärkeää olisi saada aivan välttämättömät toiveet ja tarpeet toteutetuksi, jotta asumista ja elämistä voidaan jatkaa omassa kodissa.

Yleisesti nähdään, että koko muutostyön prosessin tulisi olla nykyistä nopeampi. Joskus pieni muutostyön tarve saattaa olla hyvinkin akuutti. Kyseessä voi olla vaikka muutaman kynnyksen poistaminen liikkumisen helpottamiseksi asunnossa. Tämän tyyppiset muutostyöt ovat helppoja toteuttaa ja ne pitäisi saada hoidetuksi pikaisella aikataululla. Yhtenä vaikeuttavana tekijänä on se, että vanhuspalveluilla ei ole omaa remonttiporukkaa, joka voisi tehdä pienet muutostyöt välittömästi.

Pääsääntöisesti suunnitellut muutokset olivat toteutuneet ikääntyneiden kotona vastaajien mielestä vain osittain (Kuvio 4). Vain yhden vastaajan mielestä kaikki suunnitellut muutokset ovat toteutuneet. Myös yksi vastaaja oli sitä mieltä, että suunnitellut muutokset eivät ole toteutuneet lainkaan. Tässä hänellä on perusteluna se, että hän ei ole mukana kyseisissä prosesseissa.

Kuvio 4. Suunniteltujen muutoksien toteutuminen

5.4.2 Ikääntyneen siirto laitokseen asumisolojen vuoksi

Asumisolot ja ympäristö vaikuttavat merkittävästi siihen, pystyykö ikääntynyt elämään ja asumaan kotonaan. Siirto laitokseen joudutaan useasti tekemään muutostöiden prosessin hitauden vuoksi. Vaikuttavaksi tekijäksi muodostuu yleensä se, että muutostöiden tarve tulee esiin liian myöhään. Vastanneista yli 60 % oli sitä mieltä, että ikääntynyt on jouduttu siirtämään laitoshoitoon puutteellisten asumisolojen vuoksi.

5.4.3 Laitokseen siirron välttäminen kodin muutostöillä

Osan ikääntyneistä kohdalla laitokseen siirtäminen olisi voitu välttää hyvinkin pienillä muutostyön toimenpiteillä. Muutostyöprosessia nopeuttamalla pystyttäisiin ehkäisemään useita siirtoja laitokseen. Vastaajien mielestä voitaisiin tarjota enemmän kodinhoidon palveluja ikääntyneelle. Myös saneerausten ja mittavien remonttien aikana on ehdotettu kylvetystä muualla, kuin asukkaan omassa kodissa.

Ikääntyneet asukkaat ovat hakeneet muutostöitä kotiinsa, mutta vain osa niistä on toteutunut. Muutto laitokseen olisi joissakin tapauksissa voitu välttää, jos haetut muutostyöt olisivat toteutuneet. Vastaajista kuitenkin yli puolet oli sitä mieltä, että muutostöillä ei olisi pystytty vaikuttamaan ikääntyneen laitoshoitoon siirtoon. Yleisimpinä tekijöinä pidetään ikääntyneen ihmisen huonontunutta terveydentilaa. Tällaisissa tapauksissa monesti kodin muutostöitä oli jo aiemmin tehty. On myös tapauksia joissa suositellaan muuttoa esteettömään asuntoon tai puhutaan asunnosta, jossa on mukavuudet. Jokainen asia on punnittava aina tapauskohtaisesti.

Kotona saattaa asua toinen osapuoli, joka ei ole halukas muuttoon. Tällöin on varmasti harkittava muutostöiden tekemistä nykyiseen asuntoon. Eteen tulee myös tapauksia joissa muutoksia ei järkevästi pystytä toteuttamaan nykyiseen asuntoon.

”yleensä laitoshoitoon joutuneet ovat jo niin hohonossa kunnossa ettei muutokset auta enää, olisi pitänyt tehdä 10 v sitten”

”mikäli henkilöllä ei ole välttämätöntä laitoshoidon tarvetta suuren hoidettavuuden perusteella, on yleensä suositeltu muuttoa esteettömään asuntoon , esim. vanhusten vuokra-asuntoon”

”Kotona asuminen olisi voinut jatkua esim kotihoidon avulla”

”saamalla tarvitut/haetut kodin muutostyöt”

”1) Kylvetyksen järjestäminen lähialueella paremmin. 2) Nopeuttamalla kartoitusta ja remonttia.”

5.4.4 Muutostöiden vaikutukset

Muutostöillä on selkeästi saatu aikaan paljon hyviä asioita, joista osa liittyy fyysiseen ja osa psyykkiseen hyvinvointiin. Tärkeimmäksi asiaksi nousi asumisen helpottuminen (Taulukko 4). Kaikenlaiset muutokset ovat selkeästi helpottaneet ikääntyneiden asumista kotona. Kodin muutostöiden vuoksi myös mielen vireyys on kohentunut sekä turvallisuuden tunne on lisääntynyt. Muutoksien myötä ikääntyneiden päivittäiset toimet kotona ovat helpottuneet merkittävästi. Toteutuneet muutostyöt ovat helpottaneet kotihoitoa ja vähentäneet vastaajien mielestä myös tukitoimia kotona.

Taulukko 4. Kodin muutostöiden vaikutus seuraaviin asioihin

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Hyvin vähän	En osaa sanoa	Yhteensä	Keskiarvo
helpottanut asumista	6	5	0	0	0	1	12	5,17
vähentänyt tukitoimia kotona (helpottanut kotihoitoa)	2	5	4	0	0	1	12	4,5
lisännyt vireyttä	0	5	6	0	0	1	12	4,17
innostanut/päässyt liikkumaan	0	8	2	1	0	1	12	4,33
lisännyt sosiaalisuutta	0	4	3	1	2	2	12	3,42
helpottanut päivittäisiä toimia	3	6	2	0	0	1	12	4,75
lisännyt turvallisuutta	3	7	1	0	0	1	12	4,83
Yhteensä	14	40	18	2	2	8	84	4,45

5.5 Kodin muutostyöprosessin kehittämistarpeet

Erilaisia toimintoja vanhuspalvelujen alueella pitäisi yhdistää ja kehittää toimivimmiksi prosesseiksi sekä eri palvelualueiden välistä yhteistyötä pitäisi lisätä. Kaivataan omaa remonttiporukkaa vanhuspalvelujen palvelualueelle sekä asumisen asiantuntijaa. Tietoa ikääntyneiden muutostyöprosessista pitäisi jakaa enemmän ikääntyneille ja heidän omaisilleen, sekä henkilöstölle. Palvelujärjestelmän kehittämisessä nousee esille seuraavat pääteemat: eri palvelualueiden toimintojen kehittäminen ja yhdistäminen toimivimmiksi toiminta-malleiksi.

5.5.1 Palvelujärjestelmän muutostyöprosessin kehittäminen

Henkilöstön keskuudessa eri palvelualueiden yhteistyötä halutaan kehittää ja lisätä. Toiveena on ikääntyneiden asioiden ratkomisen yhdessä kaikkien eri toimijoiden ja palvelualueiden kanssa. Toivotaan, että johtoryhmä ottaa ikääntyneiden asiat yhteisesti esille ja kehittää mallia miten asiat saadaan yhteistyössä toimimaan. Johdolta toivotaan myös kannustusta asioiden yhteiseen hoitoon. Kokonaisuutena on mietittävä prosessin nopeuttamista sekä asioiden nopeampaa ja joustavampaa käsittelyä.

Kahden vastaajan mielestä nykyinen systeemi toimii hyvin eikä heillä ole mitään kehitysehdotuksia. Erään vastaajan mielestä palvelujärjestelmää pitäisi jotenkin helpottaa, mutta hän ei osaa sanoa miten.

Vanhuspalveluille halutaan oma asumisen asiantuntija. Lisäksi pidettäisiin kaikki ikääntyneiden tarvitsemat muutokset vanhuspalveluiden puolella eikä lähdetäisi kierrättämään niitä vammaispalvelujen puolelle. Tärkeää olisi, että yksi taho hoitaisi koko prosessin alusta loppuun. Tällä menetelmällä saataisiin tarpeelliset ikääntyneiden tarvitsemat muutokset nopeasti hoidetuksi.

Muutostöiden prosessista pitää järjestää koulutusta ja jakaa tietoa luennoimalla henkilökunnalle sekä ikääntyneille ja omaisille. Muutostyöprosessin selventäminen helpottaisi tarvittavien muutoksien hakemista. Henkilökunnan toimesta on helpompaa ehdottaa muutoksien hakemista, kun prosessi on heille itselleen selkeämpi. Kaikilla

työntekijöillä ei ole tällä hetkellä tietoa miten prosessi käytännössä toimii. Ikääntyneiden tai omaisten on helpompi hakea muutoksia, jos henkilökunta voisi jakaa heille esitteen muutostöiden hakemisesta.

”Joustavammaksi ja resursointia lisäämällä nopeuttaa hakemusten käsittelyä.”

”Jotenkin "helpottaa", mutta miten???”

”Ettei niitä kierrätettäisi vammaispalvelujen kautta, vaan jokainen saisi tarvitsemansa muutokset, jos ne katsotaan tarpeelliseksi”

”Toiminut hyvin.”

5.5.2 Oman alueen muutostyöprosessin kehittäminen

Kaivataan lisää henkilöresursseja kartoitusten-, päätösten- ja suunnitelmien tekemiseen. Näin saadaan nopeutettua koko prosessia ja saadaan muutostöiden tekeminen alulle pikaisesti. Hoitohenkilökunta pystyy arvioimaan tarpeet erilaisten apuvälineiden käytön suhteen. Heillä ei ole kuitenkaan osaamista varsinaisten rakenteellisten muutoksien arvioimiseksi. Tähän kaivattaisiin resursseja palveluohjaukseen sekä asumisen kartoitusten tekemiseen. Lisäksi oma remonttiporukkaa vanhuspalvelujen palvelualueelle, joka voisi toteuttaa heti tarvittavat muutokset. Näin pystyttäisiin toteuttamaan hyvinkin pikaisella aikataululla pienimuotoiset muutostyöt.

Ongelmaksi koetaan asioiden kierrättäminen vammaispalvelujen kautta. Tämä hidastaa olennaisesti koko prosessia. Nopeammaksi ja helpommaksi koettaisiin vanhuspalvelujen oma remonttiporukka. Osa vastaajista ei osaa antaa mitään kehitysehdotuksia omalle alueelle ja yhden vastaajan mielestä kaikki on toiminut hyvin näin. Kahden vastaajan mielestä henkilöstön tietotasoa pitäisi nostaa antamalla koulutusta ja luennoimalla muutostöiden tekemisestä.

”Palveluohjauksen prosessia tulisi kehittää siten, että se olisi selkeästi irti kotihoidon palvelun tuotannosta. Kotihoito tuottaa hoitotyön palvelua, meillä työskentelee hoitajia heitä ei ole koulutettu arvioimaan asuntoja/remontteja. Hoitaja pystyy arvioimaan apuvälineiden käyttöä ja

toimintojen helppoutta ja suunnittelua kodeissa, mutta ei selkeästi pysty vastaamaan esim. omaisten vaatimukseen asumisen parantamisesta. Siis palveluohjaukseen asumisen kartoitusta ja apua siihen.”

”Resursoida sitä varten hlöitä, jotta saadaan nopealla aikataululla karoituksia, päätöksiä, suunnitelmat ja varsinainen mahdollinen työ alkamaan.”

”En pysty sanomaan, kaikille ei kuitenkaan voi tehdä kaikkea eteen.”

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Kodin muutostöiden mahdollistaminen kaikille ikääntyneille pitäisi tehdä huomattavasti helpommin saavutettavaksi, jotta ikääntyneiden kotona asumista voidaan jatkaa mahdollisimman pitkään.

Muutostöiden toimintamalli kunnallisessa palvelujärjestelmässä vaikuttaa sekavalta. Vastanneilla ei ole selkeää kuvaa muutostöihin liittyvästä prosessista ja siitä, mitkä tehtävät kenellekin kuuluvat. Jää hieman avoimeksi miten asiat hoituvat tai kuka hoitaa mitään. Ongelmalliselta tuntuu se, että tehtäviä siirretään eri palvelualueelta toiselle. Ikääntynyt ei saa kaikkia palveluita vanhuspalvelujen palvelualueelta.

Rahoituksen hakeminen ikääntyneiden muutostyötarpeisiin on haasteellista. Vanhuspalveluiden verkkosivulta löytyy kohta asumisen avustaminen ja sieltä otsake, asunnon muutostyöt. Verkkosivulla olevan tiedon mukaan korvattavia muutostöitä on vain vamman tai sairauden takia tehtävät välttämättömät työt. Tästä samaisesta kohdasta ohjataan tekemään tiedustelut vammaispalvelujen palvelualueen puolelta. Täällä ei kuitenkaan ole mitään kohtaa, jonka mukaisesti ikääntyminen ja sen mukanaan tuomat muutostarpeet oikeuttaisivat hakemaan avustuksia tarvittaviin kodin muutostöihin. Lomake on nimeltään vammaispalveluhakemus. Ikääntyneellä pitää olla siis jokin sairaus tai vamma, jotta hän on oikeutettu saamaan tarvitsemiinsa muutostöihin avustusta. Täten voidaankin päätellä, että ikääntyneen on turha tehdä anomusta kodin muutostöistä kunnalliselle puolelle jos hänen ainoa peruste on ikääntymisen aiheuttamat ongelmat.

Kodin muutostöistä puhutaan myös Valtionkonttorin sivustolla. Täällä todetaan, että kodin huono kunto ja varusteiden puutteellisuus voi olla este kotona asumiselle. Elämistä kotona voitaisiin helpottaa pienillä muutostöillä. Muutostöillä, kuten ovien levennys, luiskat, pesutilojen remontointi ja muut pienet muutokset voisi mahdollistaa kotona asumisen. (Suomi.fi www-sivut 2015.) Pääsääntöisesti sivustolla korostetaan kotona asumisen tärkeyttä ja mahdollistamista. Avustusten ja tukitoimien saa-

minen ja hakeminen vaikuttaa täälläkin todella vaikealta. Jos viidentoista vuoden kulluttua yli 65-vuotiaita on Suomessa ennustettu olevan noin 400 000 – 500 000 enemmän, niin kodin muutostöiden mahdollistamiseen pitäisi panostaa paljon enemmän. Se pitäisi tehdä paljon helpommaksi ja kaikkien saavutettavaksi. Alueellista neuvontaa pitäisi tehostaa ja lisätä huomattavasti.

Kunnallisella puolella yleisesti korostuu se, että ei ole tietoa kenelle tarvittavien muutostöiden kartoitusten tekeminen palvelujärjestelmässä kuuluu. Ongelmana on se, että hoitohenkilökunnalla ei ole rakennusalan osaamista eikä tietämystä kartoituksen tekemisestä. Täten on vaikea arvioida ja kartoittaa muutostöiden tekemisen mahdollisuutta.

Muutostöiden suunnittelu kuuluu vastaajien mielestä pääsääntöisesti Porin perusturvan vammaispalveluille. Ikääntyneellä on mahdollisuus osallistua muutostöiden suunnitteluun. Tärkeänä tekijänä on asukkaan oma halu ja aktiivisuus. Tutkimuksessa ei selvinnyt miten he voivat osallistua ja vaikuttaa suunnitteluun. Tarvittavista muutostöistä pitää tehdä hakemus vammaispalvelulle. He tekevät kotikäynnin sekä kartoittavat ja tekevät suunnitelman muutoksien toteuttamiseksi. Hyväksytyt muutostyöt toteuttaa yleensä vammaispalvelun rakennusporukka. Tämä prosessi on yleensä kokonaisuudessaan hidas. Pitkien jonotusaikojen vuoksi moni turvautuu yksityisiin rakennusalan toimijoihin. Vaihtoehtoisesti suunnitelmia voi tehdä perusturvan fysioterapeutit kotikäyntien yhteydessä, omaiset, rakennusalan ammattilainen tai Vanhustyön Keskusliiton korjausneuvoja.

Ympäristöministeriön koordinoima valtakunnallinen ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma 2013-2017 ei ollut vastaajien mielestä edistänyt asuntojen muutostöitä Porin perusturvan alueella. Tämän ohjelman sisältöä ei tunnettu vastaajien keskuudessa.

Suurin muutostöiden aiheuttaja on selkeästi ikääntyneen ihmisen liikkumiseen liittyvät vaikeudet asunnossa. Tämä heijastuu useaan eri muutostarpeeseen, kuten pesutilat, wc, portaat, luiskat ja turvattomuuden tunne, joka johtuu osittain myös näistä tekijöistä. Muutostyöt ovat kuitenkin mahdollistaneet asumisen kotona. Nopeuttamalla muutostöiden prosessia on voitu välttää ikääntyneen siirto laitokseen. Jos prosessia ei

ole saatu nopeutettua on asukkaita jouduttu siirtämään laitoshoitoon puutteellisten asumisolojen vuoksi. Muutoksilla on ollut myös erittäin positiivinen vaikutus ikääntyneen fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Lisäksi tehdyt muutostyöt ovat helpottaneet kotihoitoa.

Palvelujärjestelmää voisi Porin perusturvan vanhuspalvelujen henkilökunnan mielestä kehittää eri toimintojen yhdistämisellä ja ratkomalla ongelmia yhdessä. Asioiden käsittelyä ja päätösten tekoa pitäisi nopeuttaa ja saada joustavammaksi. Vanhuspalvelulle pitäisi saada oma asumisen asiantuntija. Nykyisellä henkilökunnalla ei ole tarpeeksi tietoa ja osaamista rakennusalan töistä. Vanhuspalveluille tarvittaisiin oma remonttiryhmä hoitamaan ikääntyneiden kotien muutostyöt. Ongelmaksi koetaan muutostöiden kierrättäminen eri palvelualueen kautta eli vammaispalvelujen kautta. Toivottavaa olisi, että yksi ja sama taho voisi hoitaa koko prosessin. Tarvitaan lisää henkilöresursseja kartoitusten tekemiseen, päätöksien tekoon ja muutostöiden suunnitteluun sekä remontointiin. Lisäksi kaivataan lisätietoja ja koulutusta edellisiin asiakokonaisuuksiin liittyen.

6.2 Tutkimuksen toteutuminen ja pohdinta

Kyselytutkimus toteutettiin kokonaisuudessaan verkossa Webropol-kyselytutkimussovelluksen avulla. Webropol-ohjelma oli hyvä työkalu kyselytutkimuksen tekemisessä. Kyselyn ja erityyppisten kysymysten tekeminen oli ohjelman avulla helppoa. Linkki, jonka kautta vastaajat kirjautuivat kyselytutkimukseen toimi hyvin. Tämä linkki toimitettiin sähköpostitse vastaajille Porin perusturvan toimesta. Vastauksien määrän kehittymistä oli helppo seurata koko kyselyn aukiolon ajan.

Ennalta oli suunniteltu mitkä kyselytutkimuksen kysymykset antavat vastauksen kuhunkin tutkimusongelmaan (Taulukko 5).

Taulukko 5. Tutkimusongelma johon kyselytutkimuksen kysymykset vastaavat.

Tutkimusongelma	Kysymykset
Kohderyhmän kuvaus (raportissa kohta 6.1)	1, 2 ja 3
1) Millainen on ikääntyneiden kodin muutostöihin kohdennettu toimintamalli ja palvelujärjestelmä henkilöstön kuvaamana Porin perusturvassa? (raportissa kohta 6.2)	4, 5, 6, 7, 8 ja 9
2) Miten palvelujärjestelmässä mahdollistetaan ikääntyneen osallistuminen kodin muutostyö-prosessiin Porin perusturvan henkilöstön arvioimana? (raportissa kohta 6.3)	10 ja 11
3) Miten kodin muutostyöt ovat vaikuttaneet ikääntyneen kotona asumiseen henkilöstön käsitysten mukaan Porin perusturvassa? (raportissa kohta 6.4)	12, 13, 14, 15 ja 16
4) Miten ikääntyneen henkilön kodin muutostöiden palvelujärjestelmää tulisi kehittää henkilöstön arvioimana Porin perusturvassa? (raportissa kohta 6.5)	17 ja 18

Vastausajan umpeuduttua aloitettiin vastauksien kokoaminen Webropolin antamasta raportista Excel-taulukkoon. Analysointi aloitettiin niin, että kunkin tutkimusongelmaan vastanneen jokaisen kysymyksen vastaukset tallennettiin taulukkoon oman kokonaisuuden alle alkuperäisilmauksena.

Kysymyksen jokainen alkuperäinen vastaus redusoitiin. Alkuperäisten vastausten redusointi aiheutti pohdintaa, että tapahtuiko pelkistäminen oikein ja onko tulkinta oikea. Näistä redusoiduista vastauksista saatiin yhteenvetona muodostettua alaluokka. Useamman kysymyksen alaluokista saatiin muodostettua yhteenvetona yläluokka eli varsinainen pääotsake. Tämän otsakkeen alla olevat vastaukset antoivat kokonaisuudessaan vastauksen yhteen tutkimusongelmaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-113)

Näiden jokaisen kysymyksen redusoidut vastaukset muodostivat oman kokonaisuuden, joille tehtiin luokittelu perustuen vastauksessa mainittuihin asioihin. Luokittelun

avulla laskettiin montako kertaa kyseinen asia esiintyy vastauksissa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93-94)

Tutkimuksen kysymyspatteri oli toimiva ja kysymyksien määrä oli sopiva. Kysymyksissä oli kaksi hieman samantyyppistä kysymystä, joiden vastaukset tulkittiin analysointivaiheessa yhdeksi vastaukseksi. Tutkimus onnistui menetelmällisesti hyvin. Kysymykset olivat tutkittavalle ryhmälle oikeat ja näiden avulla saatiin hyvin vastaukset kaikkiin tutkimusongelmiin. Kaikki saadut vastaukset pystyttiin hyödyntämään ja epäolellaisen tiedon määrä oli hyvin vähäinen. Kysely piti sisällään myös avoimia kysymyksiä kuusi kappaletta, joihin kaikki vastaajat olivat antaneet hyviä vastauksia.

Tulevaisuuden haasteena on kehittää kokonaisuudessaan ikääntyneiden asuntojen muutostyöprosessia. Tutkittavan alueen vanhuspalvelut voisi hoitaa kunnallisella sektorilla koko prosessin omalla palvelualueella itsenäisesti. Kokonaisuudessaan muutostyöprosessi pitäisi tuoda helpommin ikääntyneiden henkilöiden saavutettavaksi. Prosessin kuvaus ja selkeyttäminen helpottaisi asian hoitamista myös asiakkaan näkökulmasta.

LÄHTEET

Eurostat. 2015. Population structure by major age groups, EU-28, 2014-80 (% of total population) YB15. Viitattu 9.11.2015. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Population_structure_by_major_age_groups,_EU-28,_2014%E2%80%9380_%28%C2%B9%29_%28%25_of_total_population%29_YB15.png

HelpAge International www-sivut. 2015. Viitattu 2.10.2015. <http://www.helpage.org>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 19. p. Helsinki: Tammi.

Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma 2013-2017. 2015. Ympäristöministeriö 4.6.2015. Viitattu 17.12.2015. <http://www.ymparisto.fi>

Kananen, J. 2011. Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, liiketalous.

Kestävän kehityksen toimikunta: Suomessa tarvitaan ihmisten todellista hyvinvointia kuvaavia mittareita. 2011. Ympäristöministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön tiedote 16.2.2011. Viitattu 12.11.2015. <http://www.ym.fi>

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. 2013. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 17.12.2015. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3415-3>

Mäkelä, T. 2015. Korjausneuvoja, Vanhustyön keskusliitto. Pori. Henkilökohtainen tiedonanto 10.9.2015.

Mäkivalli P. 2014. ”Lempi lähtee kotiin”-kotiuttamismalli perusterveydenhuoltoon. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 4.10.2015. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014052610155>

Porin kaupungin www-sivut. 2015. Viitattu 4.9.2015. <https://www.pori.fi>

Porin perusturvakeskus. Porin yhteistoiminta-alueen vanhuspalveluiden suunnitelma vuoteen 2020. Viitattu 2.10.2015 <https://www.pori.fi>

Ruskovaara, A. & Invalidiliitto ry 2009 (toim.). Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus - opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle. Helsinki: Invalidiliitto.

Seitamaa-Hakkarainen, P. n.d. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Viitattu 13.11.2015. <https://metodix.wordpress.com>

Sosiaali- ja terveysministeriö www-sivut. 2015. Viitattu 16.12.2015. <http://www.stm.fi>

Tilastokeskus. 2012. Teoksessa: Väestötilastot 2012. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 21.12.2015. http://www.stat.fi/til/vaenn/2012/vaenn_2012_2012-09-28_tau_001_fi.html

Tilastokeskus. 2013. Teoksessa: Asunnot ja asuinolot. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 5.11.2015. http://www.stat.fi/til/asas/2013/01/asas_2013_01_2014-10-16_kat_001_fi.html

Tilastokeskus. 2014. Teoksessa: Väestörakenne 2014. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 17.12.2015. http://www.stat.fi/til/vaerak/2014/vaerak_2014_2015-03-27_tie_001_fi.html

Suomi.fi www-sivut. 2015. Viitattu 16.11.2015. <http://www.suomi.fi>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tietopalvelu www-sivut. 2015. Viitattu 9.11.2015. <https://www.sotkanet.fi>

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uud. p. Helsinki : Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta www-sivut. 2015. Viitattu 26.2.2015. <http://www.tenk.fi>

Vanhuspalvelulaki. 2012. L 28.12.2012/980.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura.

Verma, I., & Hätönen, J. 2011. Ikäihmiset, asuminen ja teknologia. Helsinki : Vanhustyön keskusliitto.

Väyrynen, E. 2015. Esteetön kerrostalo tehokkaasti ja kestävästi. Luento Esteettömän rakentamisen ja asumisratkaisujen teemapäivässä 8.10.2015.

Kilpelä, N., Hätönen, J., Palo, A., & Holopainen, T. 2014. Esteetön kerrostalo tehokkaasti ja kestävästi. Helsinki: Ympäristöministeriön raportteja 27/ 2014. Viitattu 21.12.2015. <http://www.ym.fi/julkaisut>

SAATE

18.3.2015

Arvoisa vastaanottaja

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa hyvinvointiteknologiaa ylempään ammatti-korkeakoulututkintoon johtavassa koulutusohjelmassa. Opinnäytetyöni keskeisenä tutkimustehtävänä on selvittää, miten kotona tehtävät muutostyöt vaikuttavat ja mahdollistavat kotona asumisen, sekä kartoittaa henkilöstön käsityksiä ikääntyneen esteettömän asumisen toteutumisesta tehtyjen muutosten jälkeen.

Tämä tutkimus toteutetaan tapaustutkimuksena, jossa tutkitaan ikääntyvien asunnon muutostöiden palvelujärjestelmää Porin perusturvan vanhuspalveluiden henkilöstön näkökulmasta. Ikääntyneellä väestöllä tai henkilöllä tarkoitetaan tässä kyselyssä vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa väestöä (Vanhuspalvelulaki 980/2012, 3 §).

Kysely toteutetaan verkossa Webropol-ohjelmiston avulla ja se lähetetään Porin perusturvan vanhuspalveluiden ennalta valituille henkilöille. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu täysin anonyymisti. Tulosten perusteella voidaan kartoittaa ikääntyneiden kotona tehtävien muutostöiden toteutusta.

Linkki kyselyyn ja lisäohjeisiin löytyy sivun alalaidasta. Toivon, että sinulla on aikaa noin 20-30 minuuttia vastata kyselyyni. Vastausaikaa on 8.5.2015 saakka.

Opinnäytetyö tehdään Satakunnan ammattikorkeakoulun Esteettömyys ja saavutettavuus -tutkimusryhmälle yhteistyössä Porin perusturvan vanhuspalveluiden kanssa. Opinnäytetyöni ohjaajana toimii yliopettaja

Andrew Sirkka Satakunnan ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyö julkaistaan valmistuttuaan osoitteessa <https://www.theseus.fi/>.

Kiitos jo etukäteen vastauksestasi!

Ystävällisin tutkimusterveisin

Jukka Hilaja,
jukka.hilaja@student.samk.fi

Kysymyslomake

Kysymykset 1-3 (rastita yksi vaihtoehto)

1. Sukupuoli:

nainen

mies

2. Ammatti/työtehtävä:

kotihoidon esimies

kotihoidon henkilöstö

palveluohjaaja

3. Työkokemus (vuosina):

0-1 v

1-5 v

6-10 v

11-15 v

yli 15 v

KYSYMYS 4, Valitse kolme tärkeintä.

1=vaikuttaa eniten, 2=vaikuttaa paljon ja 3= vaikuttaa vähemmän

(IKÄÄNTYNYT = vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä)

4. Mitkä asiat vaikuttaa mielestäsi eniten kotona tarvittaviin muutostöihin?

- vaikea liikkua asunnossa (kynnykset, tasoerot, kapeat ovet)
- turvaton olo (turvapuhelin ja ranneke)
- päivittäiset toimet vaikeita (ruokailu, wc, peseytyminen, pukeminen)
- ei pääse ulos asunnosta (portaat)
- ei näe kunnolla (valaistus, lukeminen)
- ongelmia yhteydenpidossa (puhelin, internet, yms)
- muuten, miten? _____

KYSYMYKSET 5-9 (vastaa seuraaviin kysymyksiin)

5. Miten mielestäsi ikääntyneen kodin muutostöitä tuetaan rahallisesti?

6. Miten ja kuka kartoittaa ikääntyneen henkilön tarvitsemat kodin muutostyöt?

7. Miten ikääntyneen henkilön kodin muutostöiden suunnittelu toteutetaan ja kuka suunnitelmat tekee?

8. Miten ja kuka toteuttaa kodin muutostyöt?

9. Miten valtakunnallinen ikäntyneiden asumisen kehittämisohjelma 2013-2017 (ympäristöministeriön koordinoima) on mielestäsi edistänyt ikääntyneiden kodin muutostöitä Porin perusturvan alueella?

KYSYMYKSET 10-15 (rastita yksi vain vaihtoehto ja vastaa tarvittaessa)

10. Onko mielestäsi asunnon haltija/asunnossa asuvat henkilöt mukana muutostöiden suunnittelussa?

kyllä ->

jonkin verran ->

ei lainkaan, miksi? _____

(Jos vastasit edelliseen kyllä tai jonkin verran)

Kuvaile miten he osallistuvat ja voivat itse vaikuttaa kodin muutostöihin?

11. Miten mielestäsi ikääntyneen kodin suunnitellut muutokset ovat toteutuneet?

kaikki muutokset ovat toteutuneet

vain osa muutoksista on toteutunut

ei lainkaan, miksi? _____

12. Ovatko mielestäsi ikääntyneen omat kodin muutostöiden toiveet toteutuneet?

kaikki toiveet ovat toteutuneet

vain osa toiveista on toteutunut

ei mikään toteutunut, miksi? _____

13. Onko mielestäsi ikääntynyt jouduttu siirtämään laitoshoitoon puutteellisten asumisolojen vuoksi (esim. luiskat, pesutilat, kaiteet)?

ei

kyllä

14. Olisiko ikääntyneen laitokseen siirto voitu välttää kodin muutostöillä (luiskat, pesutilojen saneeraus, tuet/kaiteet)?

kyllä -> miten? _____

ei -> miksi? _____

15. Miten kodin muutostyöt ovat mielestäsi vaikuttaneet ikääntyneen seuraaviin asioihin? (**rastita yksi vain vaihtoehto kultakin vaakariviltä**)

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Hyvin vähän	En osaa sanoa
helpottanut asumista						
vähentänyt tukitoimia kotona (helpottanut kotihoitoa)						
lisännyt vireyttä						
innostanut /päässyt liikumaan						
lisännyt sosiaalisuutta						
helpottanut päivittäisiä toimia						
lisännyt turvallisuutta						

KYSYMYKSET 16-18 (vastaa seuraaviin kysymyksiin)

16. Miten mielestäsi ikääntyneiden kodin muutostöiden palvelujärjestelmää tulisi kehittää Porin perusturvassa?

17. Miten oman alueesi muutostöiden prosessia tulisi mielestäsi kehittää ?

18. Jäikö jotain tärkeää kysymättä? Sana on vapaa.

Kiitos paljon!